

Prof. dr hab. Marek ŻAK
Collegium Medicum
Uniwersytet Jana Kochanowskiego
Al. IX Wieków Kielc 19 A
25-516 Kielce
E-mail: <mkzak@ujk.edu.pl>

Kielce, 25.05.2024

Recenzja
rozprawy doktorskiej pt:
„WYBRANE CZYNNIKI WARUNKUJĄCE SKUTECZNOŚĆ REHABILITACJI
PACJENTÓW PO UDARZE MÓZGU”

Autor: mgr Zbigniew GUZEK

Promotor: dr hab. Joanna KOWALSKA prof. AWF

Recenzję przygotowano w odpowiedzi na pismo - RK.4100.2.2024 - Przewodniczącego Rady Kolegium Naukowego, Akademii Wychowania Fizycznego im. Polskich Olimpijczyków we Wrocławiu, Pana Prof. dr hab. Krzysztofa Maćkały przesłane wraz ze zbiorem dokumentów.

Przesłany do recenzji zbiór dokumentów zawiera jako osiągnięcie naukowe, będące podstawą złożonego wniosku o przeprowadzenie postępowania doktorskiego, wykaz cyklu monotematycznych publikacji naukowych, składający się z 3-ch prac pod wspólnym tytułem: „*Wybrane czynniki warunkujące skuteczność rehabilitacji pacjentów po udarze mózgu*”, a także wykaz pozostałych prac spoza cyklu, których współautorem jest Doktorant.

W dokumentacji znajduje się też druga jej ważna część, czyli „Konspekt rozprawy doktorskiej” składający się z następujących rozdziałów i załączników:

- Wstęp
- Cel pracy
- Materiał i Metody badawcze
- Wyniki
- Dyskusja
- Wnioski
- Piśmiennictwo
- Streszczenie w języku polskim i angielskim
- Załączniki:
- Kopie opublikowanych artykułów wchodzących w skład cyklu

- Zgoda Senackiej Komisji ds. Etyki badań naukowych
- Oświadczenia Doktoranta i Współautorów

Układ konspektu rozprawy doktorskiej jest zgodny z zasadami i regułami odnoszącymi się do tego typu opracowań naukowych. Całość podzielono na stosowne rozdziały. Nie pominięto żadnego z rozdziałów związanego z realizacją celów badań. Dokonany podział jest logiczny i wskazuje na przemyślenie toku prezentacji postępowania badawczo-naukowego.

W sumie przesłana dokumentacja liczy 71 stron tekstu zebranego w rozprawę doktorską, która została wykonana w oparciu o uzyskaną zgodę Senackiej Komisji ds. Etyki Badań Naukowych (16/2021) przy Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu.

Po zapoznaniu się z treścią otrzymanego materiału przedstawiam Radzie Kolegium Naukowego, Akademii Wychowania Fizycznego im. Polskich Olimpijczyków we Wrocławiu recenzję, w której formułuję moje opinie oraz uwagi.

Opublikowanie przez Doktoranta wraz z Panią Promotor i innymi Badaczkami wyników badań w recenzowanych czasopismach naukowych (Impact Factor od 3.9 do 4.6) świadczy o wartości naukowej tych wyników i ich ponowna pogłębiona ocena nie wydaje się konieczna, chociaż po lekturze tych publikacji pojawiają się pytania, które z pewnością będą przedmiotem dyskusji w dalszych etapach przewodu doktorskiego. Tak jak napisałem wyniki badań zostały już opublikowane, dlatego w mojej recenzji skupię się raczej na ocenie wymaganych ustawowo aspektów dla tego typu opracowań oraz przedstawieniu jednoznacznej konkluzji znajdującej uzasadnienie w treści recenzji.

Ocena merytoryczna

Wyniki badań przedstawione w opublikowanych pracach są istotne z punktu widzenia klinicznego, ponieważ jak dowodzą badania i doświadczenia własne w pracy z tą grupą pacjentów, na skuteczność procesu rehabilitacji u osób starszych po przebytym udarze mózgu składa się wiele czynników – przede wszystkim stan somatyczny chorego, ale także stan psychiczny i uwarunkowania społeczne. Także analiza dostępnej literatury przedmiotu nie pozostawia wątpliwości co do faktu, że wiele czynników ma istotny wpływ na skuteczny przebieg i ostateczne efekty rehabilitacji u osób po udarze mózgu.

Pomimo podejmowanych różnych działań chorzy po udarze mózgu nadal stanowią poważne wyzwanie dla systemu opieki zdrowotnej, a WHO podkreśla konieczność łączenia medycznego i społecznego modelu rehabilitacji osób po udarze mózgu, celem uzyskania najlepszych wyników leczniczo-terapeutycznych. Niestety w naszym kraju nadal podejmuje się zbyt mało wysiłku w celu tworzenia strukturalnych rozwiązań umożliwiających osobom po pierwszym udarze mózgu pełny powrót do społeczeństwa.

Dlatego cel badań jakim była analiza wybranych czynników, takich jak stopień akceptacji choroby, występowanie afazji oraz występowanie zaburzeń funkcji poznawczych i otępienia, mogących mieć związek ze stanem funkcjonalnym i skutecznością rehabilitacji pacjentów po pierwszym udarze mózgu jest bardzo ważny z powodów klinicznych, ale przede wszystkim z punktu widzenia naukowo-badawczego.

Mając na uwadze powiązania nauki z praktyką i uzyskanie odpowiedzi na postawione pytania badawcze, bardzo ważne było poprawne sformułowanie problemów i założeń badawczych, co zostało wykonane prawidłowo i pozwoliło na zrealizowanie celów w cyklu prac.

Wykorzystane w zrealizowanych projektach narzędzia badawcze nie budzą wątpliwości jeżeli chodzi o zasadność ich zastosowania w przedstawionych publikacjach. Biorąc pod uwagę grupy badanych oraz czas i miejsce realizacji eksperymentów należy uznać, że narzędzia zostały dobrane prawidłowo i pozwoliły na zrealizowanie celów badań.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska uzupełnia stan wiedzy w zakresie analizy różnych czynników, ich związku ze stanem funkcjonalnym i skutecznością rehabilitacji pacjentów po pierwszym udarze. Pozytywnie oceniam również zasadność przedstawienia właśnie tych artykułów jako osiągnięcia naukowego, ponieważ zaprezentowane wyniki badań – mimo że na stosunkowo małych grupach badanych – potwierdzają w sposób naukowy wpływ i znaczenie różnych czynników w procesie rehabilitacji neurologicznej. Analiza wyników i zbliżone wnioski wynikające z cyklu prac łączą to osiągnięcie naukowe w jedną spójną całość. We wszystkich pracach w dyskusji jest przyjęta formuła przedstawiania wyników własnych na tle międzynarodowego Piśmiennictwa.

Piśmiennictwo przedstawione w rozprawie doktorskiej - (81 pozycji na stronach od 23 do 29) - w większości z ostatnich lat jest prawidłowo dobrane i wykorzystane. W

tym rozdziale pojawiają się też pozycje z lat 80-ych i 90-ych poprzedniego stulecia, ale przedstawiają one narzędzia badawcze wykorzystane przez Doktoranta.

Oceniając stronę merytoryczną warto dodać, że pomimo pewnych ograniczeń badań - opisanych na stronie 20 - przedstawione wyniki badań mogą stanowić ważny element przy planowaniu i wdrażaniu procesu rehabilitacji u pacjentów w starszym wieku po przebytym udarze mózgu.

Reasumując, przedstawione powyżej fakty jak i doświadczenia własne z pracy ze starszymi pacjentami po przebytym udarze mózgu oraz odczuwalny brak szerszych opracowań naukowych dotyczących przedstawionej problematyki wskazują, że podjęta tematyka i efekty przeprowadzonych badań w realizacji których brał udział Pan Zbigniew Guzek są oryginalne i mają wartość naukową, a także zawierają dane, które mogą być wykorzystane bezpośrednio w procesie rehabilitacji takich pacjentów.

Ocena formalna

Otrzymany do recenzji materiał obejmuje trzy przygotowane we współpracy zespołowej prace, opublikowane w czasopismach z Impact Factor. Sumaryczna punktacja **MNiSW** przygotowanej rozprawy doktorskiej w postaci cyklu publikacji wyniosła **380 pkt**, a sumaryczny **Impact Factor** tych prac wynosi **12.958**.

We wszystkich wymienionych publikacjach, Doktorant jest pierwszym Autorem, a z informacji zawartych w *Author Contributions* i Oświadczeniach o współautorstwie publikacji (załącznik strony od 62 do 71) widać, że Pan mgr Zbigniew Guzek odgrywał ważną rolę przy przygotowywaniu każdej z tych prac.

Dołączone trzy kserokopie publikacji naukowych (strony 32-60) stanowiące monotematyczny cykl, w oparciu, o które przygotowano rozprawę doktorską:

1. **Guzek Z** and Kowalska J. *Analysis of the Degree of Acceptance of Illness Among Patients After a Stroke: An Observational Study. Clinical Intervention in Aging* 2020; 15:2063-2072. doi: 10.2147/CIA.S268095; **IF= 4.458/100 pkt**
2. **Guzek Z**, Dziubek W, Stefańska M, Kowalska J. *A Comparative Analysis of Functional Status and Mobility in Stroke Patients with and without Aphasia. Journal of Clinical Medicine* 2022, 11, 3478. doi: 10.3390/jcm11123478; **IF= 3.9/140 pkt**
3. **Guzek Z**, Dziubek W, Stefańska M, Kowalska J. *Evaluation of the functional outcome and mobility of patients after stroke depending on their cognitive state.*

potwierdzają wszystkie informacje zawarte przez Doktoranta w konspekcie rozprawy doktorskiej. Należy także dodać, że przedmiotem rozprawy doktorskiej jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, a przedstawiony cykl publikacji wykazał, że mgr Zbigniew Guzek posiada wymaganą wiedzę teoretyczną, a jego indywidualny wkład w osiągnięcie naukowe jest znaczący.

Pytania i uwagi krytyczne

W związku z brakiem pełnych informacji na temat przeprowadzonych eksperymentów i pewnymi rozbieżnościami występującymi w przedstawionych publikacjach, byłoby wskazane, aby podczas publicznej obrony Doktorant udzielił odpowiedzi na następujące pytania:

1. Czy na skuteczność rehabilitacji pacjentów po udarze mózgu ma wpływ leczenie farmakologiczne?
Ponieważ w przedstawionej pracy jest odczuwalny brak szerszych informacji w tym zakresie, a jak pokazuje nauka i praktyka na wyniki większości badanych parametrów może mieć wpływ farmakoterapia.
2. Czy różnice w opisanych i zrealizowanych Postępowaniach Terapeutycznych u pacjentów z afazją (publikacja nr 2, praca doktorska strona 44) i u pacjentów z zaburzeniami poznawczymi i otępieniem (publikacja nr 3, praca doktorska strona 54) mogły wpływać na oceniane czynniki i parametry. Jeżeli tak, to w jaki sposób?

Należy to wyjaśnić i doprecyzować w czasie publicznej obrony, żeby uniknąć nieporozumień oraz aby niepodwarzalna była obiektywność przeprowadzonych eksperymentów.

3. Liczebność grup w poszczególnych badaniach była zbliżona jeżeli chodzi o podział na płeć (co nie jest częste w badaniach tej grupy wiekowej), Czy nie byłoby zasadnym wykonanie analiz statystycznych z podziałem na płeć?

4. Czy była oceniana lateralizacja badanych osób?

W pracy pojawiają się pewne błędy literowe i interpunkcyjne nie obniżające wartości merytorycznej pracy, ale wymagające poprawy np. (str. 2, str. 10 Berga, str. 19 (Szczepańska-Gierach i wsp., 2017), itp.

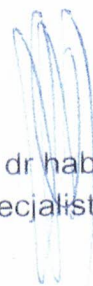
Wniosek końcowy i Konkluzja

Biorąc pod uwagę całokształt pracy oraz opis poszczególnych działań naukowych uważam, że Doktorant wypełnił ustawowe wymaganie jakim jest umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. W recenzji poza ocenami pozytywnymi sformułowałem również pewne uwagi i sugestie, które mają charakter dyskusyjny i mam nadzieję na szerszą dyskusję w czasie publicznej obrony pracy doktorskiej. Mam też nadzieję, że uwagi okażą się zasadne i wzbudzą u Doktoranta refleksję oraz pozwolą na dalszy rozwój warsztatu naukowego.

Przedstawione w recenzji uwagi oraz sugestie nie zmieniają mojej ogólnej oceny pracy, która jest pozytywna.

Z przyjemnością informuję, że przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska autorstwa mgr Zbigniewa Guzka przygotowana w oparciu o osiągnięcie naukowe, składający się z cyklu 3 publikacji naukowych, pod wspólnym tytułem: *„Wybrane czynniki warunkujące skuteczność rehabilitacji pacjentów po udarze mózgu”* spełnia warunki stawiane pracom doktorskim określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. 2023 poz. 742 z późn. zm).

Wniosuję do Rady Kolegium Naukowego Akademii Wychowania Fizycznego im. Polskich Olimpijczyków we Wrocławiu o dopuszczenie Pana mgr Zbigniewa Guzka do dalszych etapów procedury ubiegania się o stopień naukowy doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, w dyscyplinie nauk o kulturze fizycznej.

Prof. dr hab. Marek ŻAK
Specjalista Fizjoterapii